

Робоча програма навчальної дисципліни „Академічний рисунок” для
напрямку підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво*, 1 курс.

Укладач:

викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського
університету імені Бориса Грінченка
Жиров В.В.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва
Інституту мистецтв

Протокол від „___” _____ 2015 року № ___

Завідувач кафедри
образотворчого мистецтва _____ Ю. В. Романенкова

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
I. Опис навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
III. Програма.....	9
IV. Навчально-методична карта дисципліни.....	24
V. Система поточного та підсумкового контролю.....	26
Рекомендована література.....	29

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни „Академічний рисунок” є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який укладено кафедрою образотворчого мистецтва на основі освітньо-професійної програми підготовки студентів відповідно до навчального плану для галузі знань 0202 „Мистецтво” напряму підготовки 6.020205 „Образотворче мистецтво*” освітньо-кваліфікаційного рівня „Бакалавр” денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни „Академічний рисунок”, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Під час занять студенти набувають ґрунтовних теоретичних знань та практичних вмінь з технології „Академічного рисунку”, вивчають закони побудови графічного твору, технологічні особливості матеріалів.

Основні форми організації навчальної роботи – в аудиторії, за натурою, під контролем педагога, а також самостійно: за натурою, з пам’яті.

Курс „Академічний рисунок” має практичне спрямування.

Мета курсу — професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньої майстерності, обумовленої знанням технік, матеріалів, технології рисунку і здатного до самостійного творчого вирішення завдань педагогічної образотворчої діяльності. Знання з „Академічного рисунку” закріплюються в процесі виконання практичних робіт.

Завдання курсу:

- надати знання теоретичних основ дисципліни „Академічний рисунок”;
- навчити практичних навичок роботи із застосуванням графічної техніки;

Під час практичних занять та самостійної роботи, використовуючи набуті знання з „Академічного рисунку”, студенти **набувають умінь та навичок:**

- виконувати з натури, по пам’яті та за уявою твори в графічній техніці;
- спираючись на знання з „Академічного рисунку”, уміти вірно та виразно промоделювати форму;
- використовуючи знання виражальних засобів „Академічного рисунку”, виконувати самостійну роботу в різних видах та жанрах мистецтва;
- володіти науковою та мистецькою термінологією.

Програма передбачає послідовне вивчення матеріалу шляхом

виконання різних завдань з натури, що є важливою ланкою в опануванні предмета. Вивчення натури в процесі виконання малюнку має будуватись на невід'ємному зв'язку всіх елементів зображувальної мови: композиції, тонових, пластичних, просторових, світлотіньових співвідношень. Вся система навчання „Академічного рисунку” повинна сприяти розвитку образного і абстрактного мислення студентів, вихованню творчого професіонала.

Вказані в програмі навчально-практичні завдання необхідно розглядати як обов'язковий мінімум. Залежно від рівня підготовки студентів можна змінювати тематику завдань, а також визначати кількість годин на вивчення кожної теми. При цьому важливо зберігати дидактичні засади навчання.

Основою викладання курсу є виконання академічних постановок з натури та короткочасних начерків. Кожне наступне завдання ускладнюється методом послідовного засвоєння закономірностей системи навчання. Практичні завдання потрібно орієнтувати на розвиток творчих здібностей студентів у процесі цілеспрямованого засвоєння прийомів та способів зображення. Кожне наступне завдання ускладнюється відповідно рівню розвитку студентів.

Структура програми поєднує такі основні напрями діяльності:

- теоретичну підготовку з основ „Академічного рисунку”;
- практичну роботу – навчальні завдання, начерки, замальовки;
- навчально-творчу діяльність в період виконання самостійних робіт.

Викладання „Академічного рисунку” зобов'язує впроваджувати дидактичний принцип навчання, приділяти важливу увагу культурі навчання-пізнання й головного принципу дидактики художньої педагогіки – принципу наочного навчання.

В процесі навчання викладач повинен зосередити увагу студентів на вирішенні завдань програми, формуючи у них професійний і культурний рівень майбутнього фахівця.

Після завершення курсу навчання студент повинен:

- володіти знаннями та практичними навичками з предмета „Академічний рисунок”;
- вміти застосовувати їх для втілення творчого задуму в художньо-образну структуру композиції;

Основною умовою засвоєння навчального матеріалу предмета є виконання повного обсягу практичних завдань, здійснення самостійної роботи студентів.

При складанні програми навчальних завдань за організаційну одиницю було взято 2 навчальні години (одна навчальна година дорівнює 40 хв.).

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „Академічний рисунок”

Найменування показників		Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)	
1 семестр	2 семестр	Шифр та назва галузі знань 0202 Мистецтво Шифр та назва напряму підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво* Освітньо-кваліфікаційний рівень Бакалавр	Нормативна	
Кількість кредитів, відповідних ECTS:			Рік підготовки: 1-й	
3,33	3,33		1 семестр	2 семестр
Змістових модулів:			Аудиторні заняття:	
2	2		76 год.	56 год.
Загальна кількість годин:			Практичні:	
120	120		76 год.	56 год.
Тижневих годин для денної форми навчання:			Самостійна робота:	
Аудиторних:			36 год.	28 год.
4	4		Модульний контроль:	
Самостійної роботи студентів:		8 год.	6 год.	
			Семестровий контроль: 30 год.	
4	4	Підсумковий контроль:		
		залік	екзамен	

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		п	с.р.	м.к.
1 семестр.				
Змістовий модуль 1.				
Тема 1. Натюрморт з дротяних каркасів геометричних тіл.	4	4		
Тема 2. Натюрморт з предметів побуту (наскрізне промальовування).	8	8		
Тема 3. Малюнок гіпсової кулі з невеликим предметом.	8	8		
Тема 4. Натюрморт з гіпсових геометричних тіл.	12	12		
Тема 5. Натюрморт з гіпсовою вазою і драперією.	8	8		
Тема 6. Малюнок драперії, що лежить на геометричному тілі.	8	8		
Тема 7. Малюнок симетричного гіпсового орнаменту.	8	8		
Тема 8. Малюнок асиметричного гіпсового орнаменту.	8	8		
Тема 9. Натюрморт з гіпсовим орнаментом і драперією.	12	12		
Разом за змістовим модулем 1.:	76			
Змістовий модуль 2.				
Тема 1. Натюрморт з предметів побуту.	12		12	
Тема 2. Натюрморт з двох табуретів (наскрізне промальовування)	12		12	
Тема 3. Малюнок складок тканини, що висить.	12		12	
Разом за змістовим модулем 2.:	36			
Усього годин у 1 семестрі:	120	76	36	8

Назви тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		п	с.р.	м.к.	с.к.
2 семестр.					
Змістовий модуль 3.					
Тема 1. Малюнок гіпсового орнаменту високого рельєфу (розетка).	6	6			
Тема 2. Малюнок капітелі доричній колони.	10	10			
Тема 3. Малюнок гіпсової вази з рельєфом.	10	10			
Тема 4. Натюрморт з великих предметів побуту.	10	10			
Тема 5. Малюнок капітелі доричній колони на плінті у ракурсі.	10	10			
Тема 6. Малюнок гіпсової маски лева.	10	10			
Разом за змістовим модулем 3.:	56				
Змістовий модуль 4.					
Тема 1. Натюрморт в інтер'єрі.	14		14		
Тема 2. Інтер'єр.	14		14		
Разом за змістовим модулем 4.:	28				
Усього годин у 2 семестрі:	120	56	28	6	30

III. ПРОГРАМА

1 СЕМЕСТР

У першому півріччі формуються основні професійні знання, вміння і навички. Це знання законів світлотіні, основ перспективи. Це вміння компонувати, будувати засобами лінії і тону прості і складні форми, бачити у цілому. Це навички з постановки руки та інші практичні навички.

У семестрі повторюються і закріплюються основні теми. Спочатку вивчається конструкція геометричних тіл в перспективі, потім конструкція побутових предметів, що складаються з геометричних тіл. Ці завдання, що виконуються в лінійно-конструктивному вирішенні, необхідні для розвитку почуття форми і закріплення знань законів перспективи. У наступних завданнях також на геометричних тілах вивчаються закони світлотіні і принципи побудови форми тоном. Далі переходимо до вивчення складних форм – предметів побуту і складок тканини. Потім до задачі передати форму предметів додаються завдання передати їх тон і матеріальність, зобразити їх в конкретному середовищі. Семестр завершується вивченням симетричних форм низького рельєфу.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Тема 1.

Натюрморт з дротяних каркасів геометричних тіл. (4 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення лінійно-конструктивне.

Принцип побудови геометричних тіл, що є простими формами, служить основою для побудови будь-яких форм, аж до найскладніших. Навколишній світ складається з нескінченно різноманітних комбінацій геометричних тіл: куба, конуса, циліндра, кулі тощо.

У цьому завданні вивчається конструкція простих форм, закони лінійної та повітряної перспективи. У малюнку необхідно передати конструкцію геометричних тіл, їх взаємне розташування, їх перспективу по відношенню до лінії горизонту. Важливо домогтися просторового рішення натюрморту.

При виконанні цього завдання важлива правильне трактування форми

геометричних тіл. Потрібно зображати не дротини каркаси як такі, а геометричні тіла, ними представлені. Важливо розуміти і малювати форму геометричних тел.

У цьому завданні, при повної відсутності світлотіні, відчуття об'єму і простору передається тільки лінією. В лінійно-конструктивних завданнях зберігаються лінії невидимого контуру і допоміжні лінії. Це дає змогу простежити побудову предметів.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 2.

Натюрморт з предметів побуту (наскрізне промальовування). (8 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення лінійно-конструктивне з легкою світлотінню.

Перш ніж приступати до роботи над натюрмортом, студентам потрібно проаналізувати конструкцію предметів, що складають його. Конструктивний аналіз полягає у вмінні спрощувати складні форми до геометричних форм. Важливо навчитися бачити в різних предметах поєднання геометричних тіл.

Натюрморт для цього завдання ставиться з предметів побуту, що мають ясну геометричну конструкцію. Форма цих предметів складена з простих форм – призми, циліндра, конуса, кулі, з перспективною побудовою яких студенти вже знайомі.

У попередньому завданні об'єм і простір будувалися тільки лінією. Введення легкої світлотіні, що виявляє велику форму предметів, направлено на подальший розвиток здатності об'ємно бачити натуру та об'ємно її зображати.

Введення легкої світлотіні є перехідним етапом від умовної лінійної побудови форми до повноцінної передачі об'єму в світлотіньовому малюнку. Тіні прозоро прокладаються штрихом „по формі” так, щоб в тінях читалися допоміжні лінії і лінії невидимого контуру. Незважаючи на прозорість тіней, їх тон повинен мінятися з урахуванням віддаленості від джерела світла та рефлексів. Освітлені поверхні предметів тоном не пророблюють.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 3.

Малюнок гіпсової кулі з невеликим предметом. (8 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Тональне рішення.

Метою завдання є розвиток уміння передавати об'єм предметів тональними засобами. Це вміння має ґрунтуватися на знанні законів світлотіні.

Округла форма кулі, що є головним предметом натюрморту, дозволяє розглянути і виявити в малюнку все градації світлотіні. Щоб підкреслити форму і матеріальність гіпсової кулі, прозорість її власної тіні, в постановку вводиться невеликий контрастний по тону предмет (сірникова коробка). Цей предмет ставиться на передній план і служить відправною точкою в побудові простору натюрморту.

Малюнок виконується з фоном, тобто форма предметів вивчається в конкретних умовах навколишнього середовища. Важливим завданням малюнка є робота над технікою штриха. Вивчаються особливості різних способів штриховки, відпрацьовується техніка штриха по формі.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 4.

Натюрморт з гіпсових геометричних тіл. (12 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Тональне рішення.

Метою малюнка натюрморту з геометричних тіл є поглиблене вивчення законів світлотіні. Крім компоновки та побудови геометричних тіл в перспективі, необхідно уважно виліпити їх форму тоном. Малюнок виконується з урахуванням повітряної перспективи та впливу навколишнього середовища, віддаленості предметів від джерела світла.

Завдання важливо для формування уміння працювати над всіма частинами малюнка одночасно і, як наслідок, бачити всю постановку відразу, цілком. Однотонність гіпсових геометричних тіл допомагає сприймати їх як єдиний предмет, єдине ціле, простежити зміни тону на формах.

Незважаючи на те що головним завданням у малюнку є ліплення форми тоном, побудова геометричних тіл повинна бути точною.

Геометричні тіла не повинні бути кривими, мати спотворену форму або невірні пропорції. Тому вони будуються методом наскрізного промальовування.

Одним із завдань малюнка є передача матеріальності гіпсу. При передачі матеріальності будь-яких предметів важливу роль відіграє технічне виконання зображення, і в першу чергу характер штриха.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 5.

Натюрморт з гіпсовою вазою і драперією. (8 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Тональне рішення.

Основним завданням малюнка є ліплення тоном форм гіпсової вази і драперії. При цьому предмети потрібно зобразити у середовищі, передати їх тональні відмінності. Важливим є виявлення гармонічної пропорційності форм. Якщо драпірування в натюрморті виходить з глибини на передній план, особливе значення набуває передача простору.

Одним із завдань побудови натюрморту є постановка вази на горизонтальну площину натюрмортного столика. При побудові вази важливо точно визначити пропорції вази та ступінь розкриття її еліпсів.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 6.

Малюнок драперії, що лежить на геометричному тілі. (8 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Тональне рішення.

У малюнку драперії, що облягає геометричне тіло, необхідно передати характер складок, що виникають у залежності від форми цього геометричного тіла, простежити форму геометричного тіла під тканиною.

Натюрморт важливо добре побудувати. Геометричне тіло, навіть якщо воно повністю закрито драпіруванням, треба побудувати методом наскрізного промальовування. Будуючи драпіровку, намагатися акцентувати форму геометричного тіла. Вже лінійний контур драпірування повинен виявляти форму, яку воно облягає. Форму задрапірованого геометричного тіла

потрібно також переконливо передати тоном.

У натюрморт вводиться предмет, матеріальність якого контрастує з матеріальністю драпіровки і геометричного тіла. Цей предмет з гладкою блискучою поверхнею.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 7.

Малюнок симетричного гіпсового орнаменту. (8 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення тональне.

Малювання гіпсових орнаментів грає важливу роль у подальшому вивченні законів світлотіні і перспективи, в вихованні пластичного сприйняття натури, почуття форми та гармонії, в розвитку професійних навичок.

Основною метою малювання симетричного орнаменту є набуття навичку одночасної побудови симетричних форм. Виконується малюнок в кутовий перспективі. Завдання малюнка – побудова орнаменту з однією віссю симетрії, крім побудови потрібно ліплення форми орнаменту тоном, передача простору і матеріальності.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 8.

Малюнок асиметричного гіпсового орнаменту. (8 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення тональне.

Завдання є важливим для розвитку гостроти сприйняття. Під гостротою сприйняття мається на увазі властивість очей бачити характерність, особливість кожної форми, що виразно відрізняє її від інших форм.

Розвитку гостроти сприйняття сприяє застосування методу „спрощення” – надання геометричності формам. Поширеним прийомом методу „спрощення” є так зване малювання „на прямих” – акцентування спрямлених ділянок форми. Також акцентовано слід спрощувати округлі форми. Надання геометричності формам робить малюнок більш ясним,

струнким, заряджає його енергією. Цей метод активно застосовується при вивченні конструкції форми.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 9.

Натюрморт з гіпсовим орнаментом і драперією. (12 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення тональне.

Це підсумкове завдання, що включає в себе пройдений матеріал. Метою завдання є перевірка засвоєних за семестр знань і навичок та їх закріплення.

У натюрморті повинно бути комплексно вирішено ряд завдань. Студенту потрібно продемонструвати вміння малювати складки драперії, гіпсовий орнамент, предмети вжитку, що є різними за матеріальністю. Важливим завданням натюрморту є його побудова в перспективі та просторове рішення. Велика кількість предметів передбачає особливі вимоги до цілісності натюрморту.

Суттєво важливим є грамотне ведення малюнка, щоб малюнок на кожному етапі був цілісний, тональні відносини між предметами були витримані.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Тема 1.

Натюрморт з предметів побуту. (12 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Тональне рішення.

Завдання виконується студентами самостійно, без допомоги викладача. Метою завдання є визначення викладачем рівня професійної

підготовки за роботою кожного студента.

У роботі студентам потрібно продемонструвати своє вміння компонувати, будувати, ліпити форму тоном, передавати середовище і простір. Важливим є грамотне, послідовне ведення рисунка. Потрібно періодично перевіряти малюнок на відстані. Крім того, існують окремі способи перевірки рисунка на точність побудови. Наприклад, відображення малюнка в дзеркалі або перегляд малюнка в положенні „догори ногами” допоможе перевірити вертикальність ліній, симетричність сторін предмета.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 2.

Натюрморт з двох табуретів (наскрізне промальовування). (12 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення лінійно-конструктивне з легкою світлотінню.

Постановка ставиться з двох однакових табуретів, прямокутних по формі. Одна табурет малюється таким, що стоїть на горизонтальній площині, інший лежачі на першому.

На етапах компоновки і побудови головним завданням є знаходження точних пропорційних відносин сторін табуретів. Завдання вимагає максимальної точності й закінченості побудови – в цьому полягає його основна користь.

У малюнку обов'язково треба зобразити сходження в перспективу паралельних ліній, спрямованих в різні точки сходу та уважно віднестись до побудови всіх деталей.

Після того як табуретки побудовані, уточнюється об'ємно-просторове рішення і вводиться легка світлотінь.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 3.

Малюнок складок тканини, що висить. (12 год.)

Розмір: формат А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення світлотіньове.

Малювання складок є логічним продовженням вивчення складних форм, які при конструктивному аналізі можна розкласти на геометричні

тіла.

Вивчення форми складок ведеться тональними засобами. При цьому важливо передавати конструкцію форми складок.

Малюнок виконується без фону, але фон може бути введений частково, з метою виявлення площини стіни та посилення просторового рішення.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

2 СЕМЕСТР

Другий семестр є перехідним до малювання голови людини. У ньому триває вивчення насамперед симетричних форм.

Програма другого семестру включає в себе малюнки ускладнених по матеріальності і просторовому рішенню натюрмортів, ускладнених по перспективної і об'ємної побудови симетричних форм.

Цикл малюнків гіпсових зліпків орнаменту, вази, капітелей важливий для естетичного розвитку, виховання почуття гармонії.

Малюнок маски лева, яким завершується семестр, є сполучною ланкою між малюванням симетричного орнаменту і голови людини. У малюнку цієї маски ще не ставиться вимога знання анатомії, як, наприклад, при малюванні маски людини. Однак тут відбувається перше знайомство з допоміжними лініями, які в подальшому будуть використовуватись при побудові голови людини, порушується проблема портретної схожості.

Всі гіпсові моделі, що малюють у другому семестрі, є або «круглими» формами (тобто формами, які можна обійти, розглянути з усіх боків), або формами високого рельєфу. Це передбачає вміння вибудувати форму в просторі, розклавши її по планам.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Тема 1.

Малюнок гіпсового орнаменту високого рельєфу (розетка). (6 год.)

Розмір: А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення тональне.

Розеткою (від франц. Rosette – трояндочка) зазвичай називають симетричний орнамент у вигляді стилізованої квітки округлої форми.

Розетка завжди має центр, дві і більше осей симетрії.

Більшість розеток дуже деталізована. Значна кількість деталей потребує вміння узагальнювати форму. Важливо досягти простоти і виразності великої форми орнаменту.

Виконуючи малюнок розетки, досить складної за формою, у числі завдань поряд з перспективною побудовою орнаменту – ліплення форми тоном, передача середовища і простору.

Розетку зазвичай малюють в ракурсі, розташували її вище лінії горизонту. Ракурс ускладнює перспективну побудову розетки. Для побудови орнаменту використовують допоміжні лінії. У кутовій перспективі округла форма розетки вписується в еліпс. Побудова пелюсток ведеться за допомогою з'єднувальних ліній.

Симетричні форми вирівнюються по вертикалі і горизонтальним напрямкам в перспективі. Таким чином будуються навіть невеликі деталі розетки. В іншому випадку неточності побудови будуть створювати враження недостатньої симетричності форми.

Фон потрібно вирішувати просторово і підпорядковано орнаменту. Обов'язково передати ущільнення площині фону по мірі віддалення її поверхні від джерела світла. Падаючі тіні від розетки треба покласти на площину фону легко і м'яко, так, щоб вони не заважали сприйняттю самої розетки.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 2.

Малюнок капітелі доричній колони. (10 год.)

Розмір: А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення лінійно-конструктивне з легкою світлотінню

Капітеллю називається верхня частина колони, що слугує безпосередньо опорою для карнизу будинку. Дорична капітель, що широко застосовувалася в архітектурі Стародавньої Греції, є ранньою формою капітелі, що відрізняється простотою і ясністю.

Головним завданням малюнка є лінійно-конструктивна побудова капітелі. Завдання корисно для розвитку конструктивного мислення і навичок перспективних побудов.

Робота над малюнком потребує осмисленого і дуже уважного відношення до натури. У малюнку необхідно передати строгі гармонійні форми капітелі, продуману кратність її деталей.

Треба обрати не фронтальну точку зору на капітель. При виборі точки зору врахувати і освітлення, яке повинно ясно виявляти форму

капітелі.

Малюнок треба починати, як завжди, з розміщення в аркуші цілого. Намічаючи загальну масу капітелі, треба точно співвідносити її ширину до висоти. Потім, розбиваючи загальну масу на частини, уважно визначити їх пропорції. Від цього буде залежати, наскільки точно буде передана вивірена гармонія форм, що складають капітель. Від цього буде також залежати, наскільки вірно передана точка зору на капітель.

Побудову теж треба вести від цілого до деталей. Основні частини капітелі, що її складають, „нанизані” на вісь обертання колони. Тому побудову слід починати з проведення осі обертання і прив'язки до неї форм капітелі. Треба досягнути суворої ув'язки основних форм капітелі між собою, їх точної побудови в перспективі.

Лише переконливо побудувавши велику форму капітелі пропорційно, перспективно і конструктивно, можна переходити до побудови деталей. Для побудови деталей слід використовувати вертикальні січні площини, що проходять через вісь обертання колони і перпендикулярні між собою. Вони розділять капітель на чотири рівні частини. У малюнку потрібно побудувати профільні лінії, що виходять при такому перерізу. Розбивши капітель на чверті, можна переходити до розмітки канелюр (поздовжніх заглиблень у стовбурі колони) та інших деталей. При цьому необхідна точна прив'язка деталей до профільних ліній.

Уважно побудувавши деталі, намічаємо світлотінь (прозоро, штрихом по формі). Робота завершується перевіркою цілісності та просторового сприйняття форми.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 3.

Малюнок гіпсової вази з рельєфом. (10 год.)

Розмір: А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення тональне.

Для виконання даного малюнка зазвичай вибирається ваза з рослинним рельєфом незначної складності. Основну форми вази являє собою комбінація з геометричних тіл обертання на єдиній осі. Незважаючи нібито на простоту, малювання вази представляє трудність в передачі пропорційних співвідношень її об'ємів. Від точності передачі пропорцій залежить виявлення тонко прорахованої гармонії форм вази, що є важливим завданням малюнка.

Ваза, як правило, ставиться вище лінії горизонту. У цьому випадку необхідно переконлива перспективна побудова вази в ракурсі знизу. При передачі ракурсу особлива увагу треба звернути на побудову еліпсів.

Обов'язковою вимогою до малюнка є передача великої форми вази. Уважне опрацювання рельєфу вази не повинне зруйнувати ціле, деталі рельєфу потрібно підпорядкувати до цілого. Рельєф вази повинен, як кажуть, „лежати на формі”, не сплющувати і не спотворювати форму тіла обертання, яким є ваза.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 4.

Натюрморт з великих предметів побуту. (10 год.)

Розмір: А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення тональне.

Специфікою цього завдання є наявність в натюрморті великих предметів і тематичність постановки. Тематика створює атмосферу творчості у натюрморті. Збільшений розмір предметів також надає завданню деяку новизну.

Постановка ставиться з предметів, різних за матеріальністю. Передача матеріальності предметів є важливим завданням малюнка. Уміння передавати матеріальність предметів приходить поступово, в процесі вправ (тому треба також самостійно малювати предмети, різні за матеріальністю).

У малюнку потрібно домогтися переконливого тонального рішення. Малюнок повинен мати щільність, предмети повинні бути розібрані по тону.

Важливо досягти цілісності у вирішенні натюрморту. При малюванні постановок з великою кількістю предметів і деталей особливо необхідне широке сприйняття природи, вміння дивитися через головний предмет. Не забувайте, що умовою цільного сприйняття природи є можливість бачити її цілком одним поглядом.

Враховуючи розмір постановки, потрібно розташовуватися на відповідному від неї відстані.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 5.

Малюнок капітелі доричній колони на плінті у ракурсі. (10 год.)

Розмір: А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення лінійно-конструктивне з легкою світлотінню.

Побудова капітелі доричній колони на плінті в ракурсі є більш складним завданням, ніж побудова всіх попередніх гіпсових моделей. Воно потребує мобілізації всіх знань по перспективній побудові геометричних тіл і їх комбінацій, для передачі в малюнку тонко розрахованих пропорцій капітелі, а також ракурсу необхідна особлива точність у визначенні її розмірних відносин.

Пропорції основних частин капітелі, її ракурс повинні бути виявлені в процесі компонування. Після зробленої розмітки будується плінт в перспективі (побудову знову починаємо з плінта, прив'язуючи до нього капітель). Далі проводиться осьова лінія плінта, котра одночасно є центральною віссю симетрії колони. На поверхні плінта будується симетричний план капітелі. Потім допоміжна профільна лінія, що вертикально ріже капітель навпіл. Вона повторить вже знайдений на поверхні плінта профіль капітелі.

Форми капітелі будуються від великих частин до деталей методом наскрізного промальовування на основі побудованого плану. Побудову краще вести, починаючи з віддалених точок плану, інакше воно може бути сильно ускладнено.

Не слід забувати, що поверхня плінта розрізає капітель навпіл. Тому всі півкола, що утворюють стовбур колони і капітель, є частиною окружності, друга половина якої повинна мислитися продовженою за поверхнею плінта. При побудові зрізу колони бажано зобразити повну окружність в перспективному скороченні.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 6.

Малюнок гіпсової маски лева. (10 год.)

Розмір: А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення тональне.

Завдання служить перехідним етапом до малювання голови людини. Основний акцент в малюнку робиться на усвідомленість конструктивної побудови симетричної форми та подальший розвиток конструктивного

сприйняття в цілому.

При побудові маски важливу роль відіграє вміння будувати „парними формами”. Воно дозволяє вирівнювати парні форми в перспективі, порівнюючи, точно передавати розмірні відносини між ближніми і далекими парними формами, виявляти різницю в їх ракурсному розташуванні в просторі.

Для побудови маски необхідно використання допоміжних ліній профільної лінії і перспективних горизонтальних ліній. Саме з проведення цих ліній починається етап побудови в малюванні голови або маски людини. Профільна лінія ділить симетричну форму голови на праву і ліву половини, характеризуючи рельєф форми і поворот голови в просторі. Перспективні горизонтальні лінії служать для побудови парних форм голови в перспективі. Найважливішою з них є лінія, що проходить через перенісся і ділить навпіл очні западини – лінія перенісся. Лінія перенісся також характеризує форму голови і визначає її нахил.

Крім лінії перенісся, при побудові парних форм голови в перспективі користуються перспективними горизонтальними лініями, що проходять через лобові горби, надбрівні дуги, основу носа, розріз рота.

При побудові маски (і голови) слідє активно користуватися лініями взаємозв'язку. Поєднуючи вузлові точки форми, ви зможете точніше передати розташування цих точок відносно один одного. Така прив'язка необхідна для досягнення подібності, яке є одним із завдань малювання маски.

Суттєвою вимогою до малюнка є його цілісність, ясність у передачі великої форми. Виконання цієї вимоги в малюнках маски лева часто викликає ускладнення. Побачити і передати велику форму маски, домогтися цільності малюнка заважають деталі: пасма гриви, зморшки на морді. Численні деталі маски провокують початківця на змальовування, це не припустимо. Треба будувати форму, аналізуючи її конструкцію, розмірні відносини її частин, світлотіньові відносини.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

Тема 1.

Натюрморт в інтер'єрі. (14 год.)

Розмір: А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення тональне.

Завдання є перехідним до малювання інтер'єру. Першорядне значення в цьому завданні набуває просторове рішення. Інтер'єр захоплюється не надто широко, натюрморт повинен мати головне значення і виділятися в середовищі інтер'єру.

Роботу над завданням потрібно вести на основі знань лінійної і повітряної перспективи. Малюнок слід починати з компоновки головних об'ємів інтер'єру і натюрморту. Після цього проводиться їх членування на окремі елементи. Малювання інтер'єра вимагає вибіркості у вирішенні деталей та передачі матеріальності.

Розмір постановки потребує більшої відстані між вами і натурою. Воно має становити п'ять-шість метрів. На такій відстані від постановки ви можете сприймати її цілком (тобто бачити її всю разом одним поглядом). Більш природно буде сприйматися і перспективне скорочення предметів.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 2.

Інтер'єр. (14 год.)

Розмір: А-2.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення світлотіньове.

Мета цього завдання з інтер'єром – його переконлива перспективна побудова. Досвід перспективної побудови інтер'єру допоможе впевнено і вільно працювати над композиційними ескізами.

Кожен інтер'єр має свій характер, який визначається в першу чергу призначенням даного приміщення. У малюнку треба передати характер зображуваного інтер'єру. Знайти виразну і ясну точку зору на інтер'єр.

Зображення інтер'єру починають з розмітки площин його стін,

підлоги, стелі. Розрахувавши таким чином композицію малюнка, слід побудувати їх перспективи, визначивши лінію горизонту і точку (точки) сходу. Після цього переходять до перспективної побудови менш великих елементів інтер'єру і далі деталей.

Лінійне побудова повинна бути просторовою, лінії малюнка живими. Незважаючи на те що головне це вірна побудова перспективи інтер'єру, малюнок не повинен сприйматися кресленням.

Малюнок виконується згідно законам лінійної та повітряної перспективи. Але слід врахувати, що часто доводиться малювати інтер'єр без належного відходу. У цьому випадку ми розміщуємо в площині аркуша зображення більшої часті інтер'єра, ніж можна візуально охопити зором. Але тоді перспективне сходження ліній буде сприйматися не природно різким, спотвореним. Щоб уникнути цього, потрібно послабити кут сходження ліній і площин інтер'єру, начебто змінюючи точку зору, збільшуючи відхід. Ці корективи дозволить привести перспективну побудову інтер'єру у відповідність з його природним зоровим сприйняттям.

Працюючи над світлотіньовим рішенням інтер'єру, приділіть особливу увагу передачі згасання світла на поверхні стін, підлоги, стелі в залежності від їх віддалення від джерела світла.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

IV. Навчально-методична карта дисципліни „Академічний рисунок”

1 семестр

разом 120 год. з них: практичні заняття – 76 год., самостійна робота – 36 год., МК – 8 год.

Змістовий модуль 1.	Змістовий модуль 2.
Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Натюрморт з дротяних каркасів геометричних тіл. 22 б.	Тема 1. Натюрморт з предметів побуту. 5 б.
Тема 2. Натюрморт з предметів побуту (наскрізне промальовування). 44 б.	Тема 2. Натюрморт з двох табуретів (наскрізне промальовування) 5 б.
Тема 3. Малюнок гіпсової кулі з невеликим предметом. 44 б.	Тема 3. Малюнок складок тканини, що висить. 5 б.
Тема 4. Натюрморт з гіпсових геометричних тіл. 66 б.	
Тема 5. Натюрморт з гіпсовою вазою і драперією. 44 б.	
Тема 6. Малюнок драперії, що лежить на геометричному тілі. 44 б.	
Тема 7. Малюнок симетричного гіпсового орнаменту. 44 б.	
Тема 8. Малюнок асиметричного гіпсового орнаменту. 44 б.	
Тема 9. Натюрморт з гіпсовим орнаментом і драперією. 66 б.	
Разом – 418 б.	Разом – 15 б.
МК (перегляд – 1 б., 9 тем ЗМ 1. по 1 б. за кожну тему = 9 б., 3 теми ЗМ 2. по 5 б. за кожну тему = 15 б.) – 25 б.	
Разом – 458 б.	
коефіцієнт визначення успішності – 4,58; наприклад: 458 балів : 4,58 = 100 б. А за шкалою ECTS	
Залік	

2 семестр

разом 120 год. з них: практичні заняття – 56 год., самостійна робота – 28 год., МК – 6 год., СК – 30 год.

Змістовий модуль 3.	Змістовий модуль 4.
Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Малюнок гіпсового орнаменту високого рельєфу (розетка). 33 б.	Тема 1. Натюрморт в інтер'єрі. 5 б.
Тема 2. Малюнок капітелі доричній колони. 55 б.	Тема 2. Інтер'єр. 5 б.
Тема 3. Малюнок гіпсової вази з рельєфом. 55 б.	
Тема 4. Натюрморт з великих предметів побуту. 55 б.	
Тема 5. Малюнок капітелі доричній колони на плінті у ракурсі. 55 б.	
Тема 6. Малюнок гіпсової маски лева. 55 б.	
Разом – 308 б.	Разом – 10 б.
МК (перегляд – 1 б., 6 тем ЗМ 3. по 3 б. за кожну тему = 18 б., 2 теми ЗМ 4. по 3 б. за кожну тему = 6 б.) – 25 б.	
Разом – 343 б. (коефіцієнт визначення успішності – 5,71)	
Екзамен (6 тем ЗМ 3. по 5 б. за кожну тему = 30 б., 2 теми ЗМ 4. по 5 б. за кожну тему = 10 б.) – 40 б.	
наприклад: 343 балів : 5,71 = 60 б. + 40 б.(екзамен) = 100 б. А за шкалою ECTS	

V. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни „Академічний рисунок” оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100 (із застосуванням визначеного коефіцієнта).

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. IV). Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у 4-бальну шкалу та шкалу ECTS подано у таблицях.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

1 семестр			
Вид діяльності	Макс. кількість балів	Одиниць	Всього
Відвідування практичних занять	1	38	38
Робота на практичному занятті	10	38	380
Самостійна робота	5	3	15
МК (перегляд)	25	1	25
Підсумковий рейтинговий бал			458
коефіцієнт визначення успішності – 4,58; наприклад: 458 балів : 4,58 = 100 б. А за шкалою ECTS			
2 семестр			
Вид діяльності	Макс. кількість балів	Одиниць	Всього
Відвідування практичних занять	1	28	28
Робота на практичному занятті	10	28	280
Самостійна робота	5	2	10
МК (перегляд)	25	1	25
Підсумковий рейтинговий бал			343
Екзамен			40
коефіцієнт визначення успішності – 5,71; наприклад: 343 балів : 5,71 = 60 б. + 40 б.(екзамен) = 100 б. А за шкалою ECTS			

Розподіл балів, які отримують студенти

1 семестр															
Поточне тестування та самостійна робота										МК (перегляд)		Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта	
Змістовий модуль 1.					Змістовий модуль 2.										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T1						T2
22	44	44	66	44	44	44	44	66	5	5	5	25	458	4,58	100
коефіцієнт визначення успішності – 4,58; наприклад: 458 балів : 4,58 = 100 б. А за шкалою ECTS															
2 семестр															
Поточне тестування та самостійна робота										МК (перегляд)		Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта	Екзамен
Змістовий модуль 3.						Змістовий модуль 4.									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4						
33	55	55	55	55	55	5	5	5	5	25	343	5,71	60	40	
коефіцієнт визначення успішності – 7,63; наприклад: 458 балів : 7,63 = 60 б. + 40 б.(екзамен) = 100 б. А за шкалою ECTS															

Порядок переведення рейтингових показників успішності у оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«задовільно»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Академическое обучение изобразительному искусству / Шаров В.С. — М. : Эксмо, 2013. — 648 с. : ил.
2. Аксенов К. Н. Рисунок. М.: Просвещение, 1987.
3. Барщ А. О. Рисунок в средней художественной школе. М.: Издательство Академии художеств СССР, 1963.
4. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты. М.: Просвещение, 1981.
5. Голубева О. Л. Основы композиции. М.: Искусство, 2004.
6. Кирцер Ю. М. Рисунок и живопись. М.: Академия, 2000.
7. Краморов С.Н. Конструктивный рисунок: Учеб. пособие для студ. Вузов – Омск: Издательство «Академия», 2005. – 110 с.
8. Ли Н. Г. Рисунок. Основы учебного академического рисунка. / Н. Г. Ли. – Москва: "Эскиммо", 2005.
9. Радлов Н. Э. Рисование с натуры. Л.: Художник РСФСР, 1978.
10. Рисунок / Под ред. А. М. Серова. М.: Просвещение, 1975.
11. Ростовцев Н. Н. Академический рисунок. Курс лекций. М.: Просвещение, 1973.
12. Ростовцев Н. Н. Учебный рисунок. М.: Просвещение, 1976.
13. Хитров А. Е. Рисунок. М.: Легкая индустрия, 1964.
14. Шембель А.Ф. Основы рисунка: Учеб. для проф. учеб. заведений. – М.: Висш. шк., 1994. – 159 с.: ил.
15. Школа изобразительного искусства. М.: Изобразительное искусство, 1986. Т. 1—3.
16. Шорохов Е. В. Основы композиции. М.: Просвещение, 1979.